לא במאה והא מדרישא במאה הוי סיפא בששים דקתני רישא להחמיר מין ומינו כיצד [א]שאור של חטין שנפל לעיסת חטין ויש בו כדי לחמץ בין יש בו כדי להעלות במאה ואחד בין אין בו כדי להעלות במאה ואחד אסור אין בו להעלות במאה ואחד בין שיש בו כדי לחמץ בין אין בו כדי לחמץ אסור רישא וסיפא במאה לא רישא במאה וחד וסיפא במאה וכי יש בו כדי לחמץ במאה וחד אמאי לא בטיל אישתיק אמר ליה דלמא שאני שאור דחימוצו קשה אמר ליה אדכרתן מילתא דאמר רבי יוסי בר' חנינא לא כל השיעורין שוין שהרי ציר שיעורו קרוב למאתים [ה]דתנן [ב]דג טמא צירו אסור [א] רבי יהודה אומר רביעית בסאתים [ג]והאמר רבי יהודה מין במינו לא בטיל שאני ציר דזיעה בעלמא הוא: כיצד משערינן: אמר רב הונא כבשר בראשי לפתות מתני' דלא כהאי תנא דתניא [ד]רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר אין בגידין בנותן טעם ההוא דאתא לקמיה דרבי חנינא הוה יתיב רבי יהודה בר זבינא אבבא כי נפק אמר ליה מאי אמר לך אמר ליה שריא ניהליה אמר ליה הדר עייליה לקמיה אמר מאן האי דקא מצער לי זיל אימא ליה למאן דיתיב אבבא אין בגידין בנותן טעם כי אתו לקמיה דרבי אמי משדר להו לקמיה דרבי יצחק בן חלוב דמורי בה להיתירא משום דרבי יהושע בן לוי וליה לא סבירא ליה והלכתא [ו]אין בגידין בנותן טעם: גיד הנשה שנתבשל: [א] וליבטול ברובא בריה

לא במאה. [ה] והכי קאמר אין כאן אחד ומאה של היתר אלא מאה של היתר [ו] לבד האיסור מותר: **והא מדרישא.** שאתה הולך בו כל שעה להחמיר במין ומינו אפ"ה בטיל במאה כי ליכא נותן טעם מכלל דסיפא במין ושאינו מינו בששים שהרי זה חילוק שביניהם שזה אינו צריך מאה ואחד כשאינו נותן טעם וזה צריך: **דקתני רישא שאור של חטים כו'.** דהיינו מין ומינו: **יש בו כדי לחמץ.** דהיינו נותן טעם לעולם אסור: **אין בו אחד ומאה.** אפילו אין בו כדי לחמץ אסור והיינו להחמיר דהא במין ושאינו מינו אמרו כי ליכא טעמא לא בעי ק"א והכא בעינן ק"א אלמא בהא דקא חמיר מינה אי איכא ק"א שרי וקא סלקא דעתך בק"א בהדי איסורא קאמר אלמא במאה בטיל: **רישא וסיפא במאה.** בתמיה: **לא רישא במאה וחד.** לבד מאיסורא: **וסיפא במאה.** לבד מאיסורא: **ופרכינן** אי רישא במאה וחד דהיתר קאמר אמאי קתני יש בו כדי לחמץ אע"פ שיש מאה ואחד אסור [ג] וכי איכא דיהיב טעמא כולי האי: **איססיק.** רב דימי: **אמר ליה.** אביי: **דלמא שאני שאור שחימוצו קשה.** ויש שקשה מחבירו: **לא כל השיעורים שוים.** ליתן טעם: **רביעית.** של ציר טמא אוסר סאתים של ציר טהור או של דבר אחר וסאתים הוו מאתן [ד]רביעיות בכי תמני. קב ארבעה לוגין ולוג ד' רביעיות שש עשרה לקב וסאה ששת קבין לשלשה קבין מ"ח רביעיות וכן ארבעה זימנין: **כראשי לפתות.** ירק של לפת. ולי נראה שראש הלפת מתוק מזנבו וטעם הבשר ניכר בזנבות הלפת בשיעור מועט אבל בראשי לפתות אינו ניכר אלא בשיעור גמור [ד]: **מתניתין.** דקתני גיד אף ע"פ שמכירו אוסר את התבשיל מפני טעמו דלא כי האי תנא: **אין בגידים בנותן טעם.** ומשליכו והשאר מותר: **וליה לא סבירא ליה.** לרבי אמי לאכשורינהו ומיהו כיון דמשמיה דרבי יהושע בן לוי שרי ליה לא מחי בידייהו: **והילכתא אין בגידים בנותן טעם.** ובין נתבשל ובין נמלח ובין נצלה משליכו ומותר. ודוקא בו אבל שמנו יש בו בנ"ט ואם לא נטל שמנו אוסר: **וליבטול ברובא.** כי אין מכירו: הניחא

לא במאה. פי' בקונטרס והכי קאמר אין כאן להעלות בק"א של היתר אלא מאה של היתר לבד האיסור מותר ופריך והא מדרישא מין במינו שאתה הולך בו כל שעה להחמיר אפ"ה בטיל במאה כי ליכא נותן טעם דקתני אין כאן להעלות כו' בין אין בו כדי להחמיץ אסור וס"ד מאה ואחד בהדי איסור קאמר אלמא במאה בטיל מכלל דסיפא בששים דחילוק זה ביניהם דזה אינו צריך ק"א כשאין נותן טעם וזה צריך וזה הפירוש דחוק מאד [ו]דמאי ס"ד דמסדר הש"ס שיהא לשון המשנה משונה סיפא מרישא דכיון שפירש ק"א דסיפא היינו מאה ואחד של היתר למה לא יהיה מאה ואחד דרישא דמין במינו מאה ואחד של היתר כמו שמתרץ לבסוף ולא היה לו לטעות בכך [ז]ועוד דפריך במאה ואחד אמאי לא בטיל מי דחקו להצריך מאה ואחד של היתר ונראה דמשום האי פירכא דחקו בקונטרס לפרש בק"א של היתר מדפריך עליה כיון דמוקמת בק"א של היתר אמאי לא בטיל ונראה לפרש לא במאה כלומר מאה עם האיסור והמקשה סלקא דעתיה דמאה בלא איסור קאמר לכך פריך מדרישא בק"א ואין להעלות בק"א אסור היינו במאה של היתר וחד של איסור כמו בכל דוכתין דתרומה עולה בק"א היינו עם האיסור כדדרשינן ממנו שנפל בתוכו הרי הוא מקדשו הוי סיפא בששים דאי בק"א מאי קולא במין במינו ממין בשאינו מינו דתרוייהו בק"א של היתר בטלי בפחות לא בטלי ומשני דרישא בעי' ק"א עם האיסור וסיפא מאה עם האיסור ואין בו להעלות בק"א דרישא וסיפא הוי פירושו ק"א עם האיסור והא דפריך וכי יש בו להחמיץ בק"א אמאי לא בטלי מילתא באפי נפשה היא ולאו אמאי דמשני קאי ומשום דחמוץ אין בו נתינת טעם גמור כשאר נתינת טעם קשיא ליה אמאי לא בטיל בק"א דלא הוי אלא כמו העמדה דחלב בעלמא דתנן בפרק כל הבשר (לקמן דף קטז.) המעמיד בעור הקבה אם יש בה בנותן טעם אסורה משמע הא ליכא נותן טעם שרי אע"פ שהעמיד החלב משום דהעמדה לא חשיבא טעמא והוא הדין חימוץ ומשני שאני שאור דחמוצו קשה: **והאמר** רבי יהודה מין במינו לא בטיל. הקשה ר"ת לישני הא דידיה הא דרביה משמיה דרבן גמליאל כדמשני בפ' התערובות (זבחים עט.) וי"ל דהכא אית ליה שינויא אחריתי וא"ת והלא סתם ציר יש בו מים כדאמרינן בהלוקח בהמה (בכורות כב.) הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים והוא טהור וא"כ (א) אמרת סלק את מינו כמי שאינו ושאין מינו רבה עליו ומבטלו וי"ל דהכא מיירי בציר שאין בו מים דקתני רישא דג טמא שכבשו עם דג טהור כל גרב שהוא מחזיק סאתים אם יש בו משקל עשרה זוזים ביהודה שהוא חמש [ח]זוזים בגליל דג טמא צירו אסור פי' דג טמא צירו אסור וכגרב עצמו של דגים אין נותן מים פן יתקלקלו הדגים אי נמי י"ל מדקאמר שיעורו קרוב למאתים אלמא כל המאתים מבטלים הרביעית דאי לא בטלי ליה אלא המים לחודייהו א"כ לא הוו קרוב למאתים: **שאני** ציר דזיעה בעלמא הוא. פי' [ט]לא אסור אלא מדרבנן ומיהו ציר שרצים אסור דאורייתא דתניא בהעור והרוטב (לקמן קכ.) הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן ודרשא גמורה היא דהא קאמר התם וצריכי דאי כתב שרצים כו' ובפ"ק (ב) דבכורות (דף ו:) דפריך טעמא דכתב רחמנא גמל גמל ולר"ש את הגמל הא לאו הכי הוה אמינא חלב בהמה טמאה שרי והתניא הטמאים לאסור צירן ורוטבן כו' אע"ג דבתורת כהנים דריש נמי גבי דגים שקן לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן אסמכתא בעלמא היא והא דפריך פרק כל הבשר (לקמן דף קיב:) [י]לרב דאסר בשר שחוטה דאימלח עם בשר טרפה מהטמאים לאסור צירן ופריך ליה מדג טהור שמלחו עם דג טמא מותר פריך שפיר מדג אבשר דהא לכל הפחות צירו אסור מדרבנן אלא ש"מ דהא דשרי הכא בשמלחן זה עם זה משום דלא בלע הוא וקצת תימה כיון דצריך קרא בשרץ ובבהמה טמאה נמי דריש ליה בת"כ מדכתיב טמאים הם לכם ודגים דליכא קרא לא אסיר מדאורייתא היכי מייתי רבא התם ראיה מהטמאים לאסור ציר של טרפה: **בראשי** לפתות. פי' בקונטרס ירק של לפת ואין משמע כן בסנהדרין בפרק כ"ג (דף יט:) דקאמר שנעשה בשרו כראשי לפתות משמע שהן השרשין שבקרקע וכן בשבת (דף קיח:) אמרינן מכבדו בראשי שומין ודגים גדולים:

והלכתא אין בגידין בנ"ט. למאי דקיימא לן אין בגידין בנותן טעם גיד הנשה אסור בהנאה דהכי מפרש פרק כל שעה (פסחים דף כב.) דפריך לרבי אבהו דאמר כל מקום שנאמר לא תאכלו כו' משמע נמי איסור הנאה ופריך והרי גיד כו' ומשני כשהותרה נבלה היא וגידה הותרה ומסיק דלמאן דאמר אין בגידין בנותן טעם ה"נ דאסור ואין לתמוה על מה שמוכרין ניקור בשר לעובדי כוכבים אע"פ שמעורב בו גיד דעובד כוכבים אינו נותן מעות אלא על דבר שיש בו טעם ולא על הגיד ומיהו ירך שלימה אסור לשלוח לעובד כוכבים לפי שמתכבד בו טפי כשהוא שלם ומתניתין (לעיל דף צג.) דשולח אדם ירך לעובד כוכבים כו' מוקי לה התם דלא כר"ש דאמר אין בגידין בנותן טעם וגיד הנשה אסור בהנאה: **והלכתא** אין בגידין בנותן טעם. פי' הקונטרס דווקא בו אבל שמנו יש בו נותן טעם ואי לא ניטל שמנו אסור ולעיל (דף לז. ד"ה שאני) פירשתי בשם הרב (ג) ר"מ דלא החמירו בשומן יותר מבגיד גבי שאני חלב דמפעפע:

בריה

עין משפט נר מצוה

פז א מיי' פט"ו מהל' מאכלות אסורות הל"ב:

פח ב מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הל' כב סמג לאוין קלג טוש"ע יו"ד סי' פג סעיף ה:

פט ג מיי' פט"ו מהל' מא"ס הל"ו סמג לאוין קלג טוש"ע יו"ד סי' סה סעיף ט וסי' ק סעי' ב:

* * *

שיטה מקובצת

א] וליבטל ברובא. נ"ב עי' תוס' בכורות דף כג ע"א: ב] של היתר אלא ק' לבד מן האיסור מותר: ג] אסור ומי איכא דיהיב טעמא כולי האי: ד] וסאתים הוו מאתן רביעיות פחות תמני קב ארבעה:

* * *

רבינו גרשום

הא מדרישא במאה הוי סיפא בששים כלומר הא מדרישא במאה הוי דלהחמיר ולאיסור מכלל דסיפא דלהקל דתני מותר בששים. דאי במאה אנן בעינן להקל ובמאה לאו להקל הוא דאנן להחמיר אמרינן במאה ואי להקל במאה מותר [ולהחמיר במאה אסור] ובאחד ומאה (אסור) [מותר] אין ביניהם אלא אחד אין זה להקל אלא לאו בששים: רישא וסיפא במאה כלומר רישא דלאיסור ולהחמיר וסיפא דלהיתר ולהקל תרוייהו במאה רישא במאה וחד כלומר במאה וחד דהיתר וחד דאיסור דאע"ג דמאה וחד דהיתר לא בטל האיסור: סיפא במאה בטל כלומר (דבכלום) [א] דאיסור מאה אעפ"כ בטל. ר' יהודה אמר רביעית בסאתים סאה שש קבין קב ד' לוגין לוג ד' ביצים אלו הן ד' רביעיות שברביעית ביצה ומחצה סך הכל בסאה מאה רביעיות פחות ד' וכן בסאה האחרת הרי מאתים רביעיות חסר ח': כבשר בראשי לפתות כלומר לא בעלי לפתות כלומר דבעלין אפי' בששים לא בטל. ועכשיו לא משערינן בעלין אלא בלפת: ההוא דאתא לקמיה דר' חנינא כלומר בגיד שנתבשל בירך. כי אתו לקמיה דר' אמי כלומר גיד שנתבשל בה גיד הנשה. דמורי להו משמיה דר' יהושע להתירא כלומר דקסבר אין בגידין בנותן טעם: (ואמר לי בטל) [ולבטול] כלומר אמרת בזמן שאין מכירו כולן אסורין והרוטב בנותן טעם דאם יש ששים הרוטב מותר

א) אולי צ"ל דאף דאין כשיעור רק מאה בגבד אפ"ה בטל.

מסורת הש"ס

א) תרומות פ"ה מ"ח, ב) [לקמן ק. וש"נ], ג) [תוס' פ"ז ה"ג ע"ש לעיל פט:], ד) כס"מ: גדול, ה) [וע"ע תוס' שבת קמב. ד"ה שנפלה וכו'], ו) [ועוד מי דחקו להצריך ק"א של היתר ונראה דמשום האי פירכא דפריך בק"א אמאי לא בטיל דחק בקונטרס כצ"ל מהרש"א], ז) [צ"ל סלעים], ח) [צ"ל לרבא].

* * *

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שאני וכו' לא אסור אלא מדרבנן. עיין ע"ז מ ע"א תוס' ד"ה מחלוקת ועי"ל דף קטז ע"ב ברש"י ד"ה הרי זו אסורה:

* * *

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה והאמר וכו' וא"כ אמאי לא אמרינן סלק את מינו: (ב) ד"ה שאני וכו' ובפ"ק דבכורות. נ"ב פי' התם נמי מוכח דציר שרצים דאורייתא ודרשא גמורה היא מדפריך מיניה מאי שנא חלב מציר דפשיטא דחלב אסור דאורייתא כמו בציר ולמה לי גמל גמל כו': (ג) ד"ה והלכתא וכו' בשם הרב ר"י בר ר"מ דלא:

* * *

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' ר"י אומר רביעית בסאתים. נ"ב מיי' פט"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה ל"ד ועי' שם בלח"מ ובפר"ח בי"ד סימן פ"ג ס"ק ט' ובספר שושנים לדוד אמתניתין דתרומות הד"ק: ב] רש"י ד"ה לא במאה וכו'. נ"ב עי' שבת ד' קמב ע"א בתוס' ד"ה שנפלה וכו' ובב"ק ד' ק ע"ב ברש"י ד"ה ה"ז קידש: